కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ షష్ఠ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ చాత్వాలాద్ధిష్ణియానుప వపతి యోనిర్వై యజ్ఞస్య చాత్వాలం యజ్ఞస్య సయోనిత్వాయ దేవా వై యజ్ఞం పరాఽజయన్త తమాగ్నీధ్రాత్పునరపాఽజయన్నేతద్వై యజ్ఞస్యాఽపరాజితం యదాగ్నీధ్రం యదాగ్నీధ్రాద్ధిష్ణియాన్ విహరతి యదేవ యజ్ఞస్యాఽపరాజితం తత ఏవైనం పునస్తనుతే పరాజిత్యేవ ఖలు వా ఏతే యన్తి యే బహిష్పవమానగ్ం సర్పన్తి బహిష్పవమానే స్తుత [౧] ఆహాఽగ్నీదగ్నీన్వి హర బర్హిః స్తృణాహి పురోడాశాగ్ం అలం కుర్వితి యజ్ఞమేవాఽపజిత్య పునస్తన్వానా యన్త్యఙ్గారైర్ద్వే సవనే వి హరతి శలాకాభిస్తృతీయగ్ం సశుక్రత్వాయాథో సమ్భరత్యేవైనద్ధిష్ణియా వా అముష్మిఁల్లోకే సోమమరక్షన్తేభ్యోఽధి సోమమాఽహరన్తమన్వవాయన్తం పర్యవిశన్ య ఏవం వేద విన్దతే [౨] పరివేష్టారం తే సోమపీథేన వ్యార్ధ్యన్త తే దేవేషు సోమపీథమైచ్ఛన్త తాన్దేవా అబ్రువన్ద్వేద్వే నామనీ కురుధ్వమథ ప్ర వాఽఽప్స్యథ న వేత్యగ్నయో వా అథ ధిష్ణియాస్తస్మాద్ద్వినామా బ్రాహ్మణోఽర్ధుకస్తేషాం యే నేదిష్ఠం పర్యవిశన్తే సోమపీథం ప్రాఽఽప్నువన్నాహవనీయ ఆగ్నీధ్రీయో హోత్రీయో మార్జాలీయస్తస్మాత్తేషు జుహ్వత్యతిహాయ వషట్కరోతి వి హ్యే- [౩] తే సోమపీథేనాఽఽర్ధ్యన్త దేవా వై యాఃప్రాచీరాహుతీరజుహవుర్యే పురస్తాదసురా ఆసన్తాగ్స్తాభిః ప్రాఽణుదన్త యాః ప్రతీచీర్యే పశ్చాదసురా ఆసన్తాగ్స్తాభిరపానుదన్త ప్రాచీరన్యా ఆహుతయో హూయన్తే ప్రత్యఙాసీనో ధిష్ణియాన్వ్యాఘారయతి పశ్చాచ్చైవ పురస్తాచ్చ యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదతే తస్మాత్పరాచీః ప్రజాః ప్ర వీయన్తే ప్రతీచీ- [౪] ర్జాయన్తే ప్రాణా వా ఏతే యద్ధిష్ణియా యదధ్వర్యుః ప్రత్యఙ్ధిష్ణియానతిసర్పేత్ప్రాణాన్థ్సం కర్షేత్ప్రమాయుకః

స్యాన్నాభిర్వా ఏషా యజ్ఞస్య యద్ధోతోర్ధ్వః ఖలు వై నాభ్యై ప్రాణోఽవాజపానో యదధ్వర్యుః ప్రత్యజ్ హోతారమతిసర్పేదపానే ప్రాణం దధ్యాత్ప్రమాయుకః స్యాన్నాఽధ్వర్యురుప గాయేద్వాగ్వీర్యో వా అధ్వర్యుర్యదధ్వర్యురుపగాయేదుద్గాత్రే [౫] వాచగ్ం సం ప్ర యచ్ఛేదుపదాసుకాఽస్య వాక్స్యాద్బ్రహ్మవాదినో వదన్తి నాఽసగ్గ్స్థితే సోమేఽధ్వర్యుః ప్రత్యజ్ఞ్సదోఽతీయాదథ కథా దాక్షిణాని హోతుమేతి యామో హి స తేషాం కస్మా అహ దేవా యామం వాఽయామం వాఽను జ్ఞాస్యన్తీత్యుత్తరేణాఽఽగ్నీధ్రం పరీత్య జుహోతి దాక్షిణాని న ప్రాణాన్థ్సం కర్షతి న్యఽన్యే ధిష్ణియా ఉప్యన్తే నాన్యే యాన్నివపతి తేన తాన్ప్రీణాతి యాన్న నివపతి యదనుదిశతి తేన తాన్॥[౬]

*స్తుతే విన్దతే హి వీయన్తే ప్రతీచీరుద్గాత్ర ఉప్యన్తే చతుర్దశ చ॥**6.3.1**॥*

సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయన్తే యద్వైసర్జనాని ద్వాభ్యాం గార్హపత్యే జుహోతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యా ఆగ్నీధ్రే జుహోత్యన్తరిక్ష ఏవాఽఽ క్రమత ఆహవనీయే జుహోతి సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి దేవాన్ వై సువర్గం లోకం యతో రక్షాగ్స్యజిఘాగ్ంసన్తే సోమేన రాజ్ఞా రక్షాగ్స్యపహత్యాఽప్సుమాత్మానం కృత్వా సువర్గం లోకమాయన్రక్షసామనుపలాభాయాఽఽతః సోమో భవత్యథ [౭] వైసర్జనాని జుహోతి రక్షసామపహత్యై త్వగ్ం సోమ తనూకృద్భ్య ఇత్యాహ తనూకృద్ధ్యేష ద్వేషోభ్యోఽన్యకృతేభ్య ఇత్యాహాఽన్యకృతాని హి రక్షాగ్స్యురు యన్తాఽసి వరూథమిత్యాహోరు ణస్కృధీతి వావైతదాహ జుషాణో అప్తురాజ్యస్య వేత్విత్యాహాఽప్సుమేవ యజమానం కృత్వా సువర్గం లోకం గమయతి రక్షసామనుపలాభాయాఽఽ సోమం దదత [౮] ఆ గ్రావ్ణ్ణ ఆ వాయవ్యాన్యా ద్రోణకలశముత్పత్నీమా నయన్త్యన్వనాగ్ంసి ప్ర వర్తయన్తి యావదేవాఽస్యాఽస్తి తేన సహ సువర్గం లోకమేతి నయవత్యర్చాఽఽగ్నీధ్రే జుహోతి సువర్గస్య లోకస్యాఽభినీత్యై గ్రావ్ణో వాయవ్యాని ద్రోణకలశమాగ్నీధ్ర ఉప వాసయతి వి

హ్యేనం తైర్గృహ్ణతే యత్సహోపవాసయేదపువాయేత సౌమ్యర్చా ప్ర పాదయతి స్వాయై-
[౯] వైనం దేవతయా ప్ర పాదయత్యదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః సద ఆ సీదేత్యాహ
యథాయజురేవైతద్యజమానో వా ఏతస్య పురా గోప్తా భవత్యేష వో దేవ సవితః సోమ
ఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం దేవతాభ్యః సం ప్ర యచ్ఛత్యేతత్త్వగ్ం సోమ దేవో
దేవానుపాగా ఇత్యాహ దేవో హ్యేష స- [౧౦] న్దేవానుపైతీదమహం మనుష్యో
మనుష్యానిత్యాహ మనుష్యో౧ హ్యేష సన్మనుష్యానుపైతి యదేతద్యజుర్న బ్రూయాదప్రజా
అపశుర్యజమానః స్యాత్సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేత్యాహ ప్రజయైవ పశుభిః
సహేమం లోకముపావర్తతే నమో దేవేభ్య ఇత్యాహ నమస్కారో హి దేవానాగ్ స్వధా
పితృభ్య ఇత్యాహ స్వధాకారో హి [౧౧] పితృణామిదమహం నిర్వరుణస్య పాశాదిత్యాహ
వరుణపాశాదేవ నిర్ముచ్యతేఽగ్నే వ్రతపత ఆత్మనః పూర్వా తనూరాదేయేత్యాహుః కో హి
తద్వేద యద్వసీయాన్త్స్వే వశే భూతే పునర్వా దదాతి న వేతి గ్రావాణో వై సోమస్య
రాజ్ఞో మలిమ్లుసేనా య ఏవం విద్వాన్గ్రావ్ణ ఆగ్నీధ్ర ఉపవాసయతి నైనం మలిమ్లుసేనా
విన్దతి||[౧౨]

అథ దదతే స్వాయా సన్త్స్వధాకారో హి విన్దతి||**6.3.2**||

వైష్ణవ్యర్చా హుత్వా యూపమచ్ఛైతి వైష్ణవో వై దేవతయా యూపః స్వాయైవైనం
దేవతయాఽచ్ఛైత్యత్యన్యానగాన్నాఽన్యానుపాఽగామిత్యాహాఽతి హ్యన్యానేతి
నాఽన్యానుపైత్యర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోఽవరైరిత్యాహాఽర్వాగ్ధ్యేనం పరైర్విన్దతి పరోఽవరైస్తం
త్వా జుషే [౧౩] వైష్ణవం దేవయజ్యాయా ఇత్యాహ దేవయజ్యాయై హ్యేనం జుషతే దేవస్త్వా
సవితా మధ్వాఽనక్త్విత్యాహ తేజసైవైనమనక్త్యోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్ స్వధితే మైనగ్ం
హిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై స్వధితిః శాన్త్యై స్వధితేర్వృక్షస్య బిభ్యతః ప్రథమేన శకలేన సహ
తేజః పరా పతతి యః ప్రథమః శకలః పరాపతేత్తమప్యా హరేత్సతేజస- [౧౪]

మేపైనమాహరతీమే పై లోకా యూపాత్ప్రయతో బిభ్యతి దివమగ్రేణ మా లేఖీరన్తరిక్షం మధ్యేన మా హిగ్ంసీరిత్యాహైభ్య ఏవైనం లోకేభ్యః శమయతి వనస్పతే శతవల్శో వి రోహేత్యావ్రశ్చనే జుహోతి తస్మాదావ్రశ్చనాద్వృక్షాణాం భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠన్తి సహస్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తేఽనక్షసఙ్గం [౧౪] వృశ్చేద్యదక్షసఙ్గం వృశ్చేదధఈషం యజమానస్య ప్రమాయుకగ్గ్ స్యాద్యం కామయేతాఽప్రతిష్ఠితః స్యాదిత్యారోహం తస్మై వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామప్రతిష్ఠితోఽప్రతిష్ఠిత ఏవ భవతి యఙ్కామయేతాఽపశుః స్యాదిత్యపర్ణం తస్మై శుష్కాగ్రం వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామపశవ్యోఽపశురేవ భవతి యఙ్కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి బహుపర్ణం తస్మై బహుశాఖం వృశ్చేదేష వై [౧౫] వనస్పతీనాం పశవ్యః పశుమానేవ భవతి ప్రతిష్ఠితం వృశ్చేత్ప్రతిష్ఠాకామస్యైష వై వనస్పతీనాం ప్రతిష్ఠితో యః సమే భూమ్యై స్వాద్యోనే రూఢః ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యః ప్రత్యఙ్ఙుపనతస్తం వృశ్చేథ్స హి మేధమభ్యుపనతః పఞ్చారత్నిం తస్మై వృశ్చేద్యం కామయేతోపైనముత్తరో యజ్ఞో నమేదితి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞ ఉపైనముత్తరో యజ్ఞో [౧౬] నమతి షడరత్నిం ప్రతిష్ఠాకామస్య షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి సప్తారత్నిం పశుకామస్య సప్తపదా శక్వరీ పశవః శక్వరీ పశూనేవాఽవ రున్ధే నవారత్నిం తేజస్కామస్య త్రివృతా స్తోమేన సంమితం తేజస్త్రివృత్తేజస్వ్యేవ భవత్యేకాదశారత్నిమిన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రియావ్యేవ భవతి పఞ్చదశారత్నిమ్భ్రాతృవ్యవతః పఞ్చదశో వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశారత్నిం ప్రజాకామస్య సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై ఏకవిగ్ంశత్యరత్నిం ప్రతిష్ఠాకామస్యైకవిగ్ంశః స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా అష్టాశ్రిర్భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ తేజో గాయత్రీ గాయత్రీ యజ్ఞముఖం తేజసైవ గాయత్రియా యజ్ఞముఖేన సంమితః॥[౧౭]

జుషే సతేజసమనక్షసఙ్గం బహుశాఖం వృశ్చేదేష వై యజ్ఞో ఉపైనముత్తరో యజ్ఞ ఆప్త్యై ఏకాన్న విగ్ంశతిశ్చ **||6.3.3||**

పృథివ్యై త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా దివే త్వేత్యాహైభ్య ఏవైనం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పరాఞ్చం ప్రోక్షతి
పరాఙివ హి సువర్గో లోకః క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపోఽవ నయతి శాన్త్యై
యవమతీరవ నయత్యూర్గ్వై యవో యజమానేన యూపః సంమితో యావానేవ
యజమానస్తావతీమేవాఽస్మిన్నూర్జం దధాతి [౧౯] పితృణాగ్ం సదనమసీతి బర్హిరవ
స్తృణాతి పితృదేవత్యా౨ గ్గ్ హ్యేతద్యన్నిఖాతం యద్బర్హిరనవస్తీర్య
మినుయాత్పితృదేవత్యో నిఖాతః స్యాద్బర్హిరవస్తీర్య మినోత్యస్యామేవైనం మినోతి
యూపశకలమవాఽస్యతి సతేజసమేవైనం మినోతి దేవస్త్వా సవితా మధ్వాఽనక్త్విత్యాహ
తేజసైవైనమనక్తి సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య ఇతి చషాలం ప్రతి [౨౦] ముఞ్చతి
తస్మాచ్ఛీర్షత ఓషధయః ఫలం గృహ్ణన్త్యనక్తి తేజో వా ఆజ్యం యజమానేనాఽగ్నిష్ఠాఽశ్రిః
సంమితా యదగ్నిష్ఠామశ్రిమనక్తి యజమానమేవ తేజసాఽనక్త్యన్తమనక్త్యన్తమేవ
యజమానం తేజసాఽనక్తి సర్వతః పరి మృశత్యపరివర్గమేవాఽస్మిన్తేజో దధాత్యుద్దివగ్గ్
స్తభానాఽఽన్తరిక్షం పృణేత్యాహైషాం లోకానాం విధృత్యై వైష్ణవ్యర్చా [౨౧] కల్పయతి వైష్ణవో
వై దేవతయా యూపః స్వయైవైనం దేవతయా కల్పయతి ద్వాభ్యాం కల్పయతి
ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై యఙ్కామయేత తేజసైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ
వ్యర్ధయేయమిత్యగ్నిష్ఠాన్తస్యాఽశ్రిమాహవనీయాదిత్థం వేత్థం వాఽతి నావయేత్తేజసైవైనం
దేవతాభిరిన్ద్రియేణ వ్యర్ధయతి యఙ్కామయేత తేజసైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ
సమర్ధయేయమిత్య- [౨౨] గ్నిష్ఠాం తస్యాఽశ్రిమాహవనీయేన సంమినుయాత్తేజసైవైనం
దేవతాభిరిన్ద్రియేణ సమర్ధయతి బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిమిత్యాహ యథాయజురేవైతత్పరి
వ్యయత్యూర్గ్వై రశనా యజమానేన యూపః సంమితో యజమానమేవోర్జా సమర్ధయతి
నాభిదఘ్నే పరి వ్యయతి నాభిదఘ్న ఏవాఽస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మాన్నాభిదఘ్న ఊర్జా
భుఞ్జతే యం కామయేతోర్జైనం [౨౩] వ్యర్ధయేయమిత్యూర్ధ్వాం వా తస్యాఽవాచీం

వాఽవోహేదూర్జైప్పైనం వ్యర్ధయతి యది కామయేతఽవర్షుకః పర్జన్యః
స్యాదిత్యవాచీమవోహేద్వృష్టిమేవ ని యచ్ఛతి యది కామయేతావర్షుకః
స్యాదిత్యూర్ధ్వాముదూహేద్వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి పిత్ఱుణాం నిఖాతం మనుష్యాణామూర్ధ్వం
నిఖాతాదా రశనాయా ఓషధీనాగ్ం రశనా విశ్వేషా [౨౪] న్దేవానామూర్ధ్వగ్ం రశనాయా ఆ
చషాలాదిన్ద్రస్య చషాలగ్ం సాధ్యానామతిరిక్తగ్ం స వా ఏష సర్వదేవత్యో యద్యూపో
యద్యూపం మినోతి సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి యజ్ఞేన వై దేవాః సువర్గం
లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తే యూపేన యోపయిత్వా సువర్గం
లోకమాయన్తమృషయో యూపేనైవాఽను ప్రాఽజానన్తద్యూపస్య యూపత్వం [౨౫]
యద్యూపం మినోతి సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై పురస్తాన్మినోతి పురస్తాద్ధి యజ్ఞస్య
ప్రజ్ఞాయతేఽప్రజ్ఞాతగ్ం హి తద్యదతిపన్న ఆహురిదం కార్యమాసీదితి సాధ్యా వై దేవా
యజ్ఞమత్యమన్యన్త తాన్ యజ్ఞో నాఽస్పృశత్తాన్
యద్యజ్ఞస్యాఽతిరిక్తమాసీత్తదస్పృశదతిరిక్తం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా
ప్రహరత్యతిరిక్తమేత- [౨౬] ద్యూపస్య యదూర్ధ్వం చషాలాత్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ
తేన ప్రీణాతి దేవా వై సగ్గ్‌స్థితే సోమే ప్ర స్రుచోఽహరన్ప్ర యూపన్తేఽమన్యన్త యజ్ఞవేశసం
వా ఇదం కుర్మ ఇతి తే ప్రస్తరగ్గ్ స్రుచాం నిష్క్రయణమపశ్యన్థ్స్వరుం యూపస్య సగ్గ్‌స్థితే
సోమే ప్ర ప్రస్తరగ్ం హరతి జుహోతి స్వరుమయజ్ఞవేశసాయ॥[౨౭]

దధాతి ప్రత్యృచా సమర్ధయేయమిత్యూర్జైనం విశ్వేషాం యూపత్వమతిరిక్తమేతద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.3.4**||

సాధ్యా వై దేవా అస్మింల్లోక ఆసన్నాఽన్యత్కించ న మిషత్తేఽగ్నిమేవాఽగ్నయే
మేధాయాఽఽలభన్త న హ్యన్యదాలమ్భ్యమవిన్దన్తతో వా ఇమాః ప్రజాః ప్రాజాయన్త
యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరతి ప్రజానాం ప్రజననాయ రుద్రో వా ఏష
యదగ్నిర్యజమానః పశుర్యత్పశుమాలభ్యాగ్నిం మన్థేద్రుద్రాయ యజమాన- [౨౮] మపి

దధ్యాత్ప్రమాయుకః స్యాదథో ఖల్వాహురగ్నిః సర్వా దేవతా హవిరేతద్యత్పశురితి యత్పశుమాలభ్యాఽగ్నిం మన్థతి హవ్యాయైవాఽఽసన్నాయ సర్వా దేవతా జనయత్యుపాకృత్యైవ

మన్థ్యస్తన్నేవాఽఽలబ్ధన్నేవాఽనాలబ్ధమగ్నేర్జనిత్రమసీత్యాహాఽగ్నేర్హ్యేతజ్జనిత్రం వృషణౌ స్థ ఇత్యాహ వృషణౌ [౨౯] హ్యేతావుర్వశ్యస్యాయురసీత్యాహ మిథునత్వాయ ఘృతేనాఽక్తే వృషణం దధాథామిత్యాహ వృషణగ్గ్ హ్యేతే దధాతే యే అగ్నిం గాయత్రం ఛన్దోఽను ప్ర జాయస్వేత్యాహ ఛన్దోభిరేవైనం ప్ర జనయత్యగ్నయే మథ్యమానాయాఽను బ్రూహీత్యాహ సావిత్రీమృచమన్వాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం మన్థతి జాతాయాఽను బ్రూహి [30] ప్రహ్రియమాణాయాఽను బ్రూహీత్యాహ కాణ్డేకాణ్డ ఏవైనం క్రియమాణే సమర్ధయతి గాయత్రీః సర్వా అన్వాహ గాయత్రచ్ఛన్దా వా అగ్నిః స్వేనైవైనం ఛన్దసా సమర్ధయత్యగ్నిః పురా భవత్యగ్నిం మథిత్వా ప్ర హరతి తౌ సమ్భవన్తౌ యజమానమభి సమ్భవతో భవతం నః సమనసావిత్యాహ శాన్త్యై ప్రహృత్య జుహోతి జాతాయైవాఽస్మా అన్నమపి దధాత్యాజ్యేన జుహోత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యదాజ్యం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయత్యథో తేజసా॥[30]

*యజమానమాహ వృషణౌ జాతాయాఽను బ్రూహ్యష్టాదశ చ॥**6.3.5**॥*

ఇషే త్వేతి బర్హిరా దత్త ఇచ్ఛత ఇవ హ్యేష యో యజత ఉపవీరసీత్యాహోప హ్యేనానాఽకరోత్యుపో దేవాన్దైవీర్విశః ప్రాఽగురిత్యాహ దైవీర్హ్యేతా విశః సతీర్దేవానుపయన్తి వహ్నీరుశిజ ఇత్యాహర్త్విజో వై వహ్నయ ఉశిజస్తస్మాదేవమాహ బృహస్పతే ధారయా వసూనీత్యా- [3౨] హ బ్రహ్మ వై దేవానామ్బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే హవ్యా తే స్వదన్తామిత్యాహ స్వదయత్యేవైనాన్దేవ త్వష్టర్వసు రణ్వేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ పశుషు దధాతి రేవతీ రమధ్వమిత్యాహ

పశవో వై రేవతీః పశూనేవాఽస్మై రమయతి దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి [33] రశనామా దత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాఽశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యా ఋతస్య త్వా దేవహవిః పాశేనాఽఽ రభ ఇత్యాహ సత్యం వా ఋతగ్ం సత్యేనైవైనమృతేనాఽఽ రభతేఽక్ష్ణయా పరి హరతి వధ్యగ్ం హి ప్రత్యఞ్చం ప్రతిముఞ్చన్తి వ్యావృత్త్యై ధర్షా మానుషానితి ని యునక్తి ధృత్యా అద్భ్య- [3౪] స్త్వౌషధీభ్యః ప్రోక్షామీత్యాహాఽద్భ్యో హ్యేష ఓషధీభ్యః సమ్భవతి యత్పశురపాం పేరురసీత్యాహైష హ్యపాం పాతా యో మేధాయాఽఽరభ్యతే స్వాత్తం చిత్సదేవగ్ం హవ్యమాపో దేవీః స్వదతైనమిత్యాహ స్వదయత్యేవైనముపరిష్టాత్ప్రోక్షత్యుపరిష్టాదేవైనం మేధ్యఙ్కరోతి పాయయత్యన్తరత ఏవైనం మేధ్యఙ్కరోత్యధస్తాదుపోక్షతి సర్వత ఏవైనం మేధ్యఙ్కరోతి॥[3౫]

*వసూనీతి ప్రసవ ఇత్యద్భ్యోఽన్తరత ఏవైనన్దశ చ॥**6.3.6**॥*

అగ్నినా వై హోత్రా దేవా అసురానభ్యభవన్నగ్నయే సమిధ్యమానాయాఽను బ్రూహీత్యాహ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశ సామిధేనీరన్వాహ సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై సప్తదశాఽన్వాహ ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః స సంవత్సరః సంవత్సరం ప్రజా అను ప్ర జాయన్తే ప్రజానాం ప్రజననాయ దేవా వై సామిధేనీరనూచ్య యజ్ఞన్నాఽన్వపశ్యన్థ్స ప్రజాపతిస్తూష్ణీమాఘార- [3౬] మాఽఘారయత్తతో వై దేవా యజ్ఞమన్వపశ్యన్ యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్యాఽనుఖ్యాత్యా అసురేషు వై యజ్ఞ ఆసీత్తం దేవాస్తూష్ణీగ్ం హోమేనాఽవృఞ్జత యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి భ్రాతృవ్యస్యైవ తద్యజ్ఞం వృఙ్క్తే పరిధీన్థ్సం మార్ష్టి పునాత్యేవైనాన్త్రిస్త్రిః సం మార్ష్టి త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞోఽథో రక్షసామపహత్యై ద్వాదశ సం పద్యన్తే ద్వాదశ [3౭] మాసాః సంవత్సరః సంవత్సరమేవ ప్రీణాత్యథో సంవత్సరమేవాస్మా ఉప దధాతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై

శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘారోఽగ్నిః సర్వా దేవతా యదాఘారమాఘారయతి శీర్షత ఏవ యజ్ఞస్య యజమానః సర్వా దేవతా అవ రున్ధే శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘార ఆత్మా పశురాఘారమాఘార్య పశుగ్ంసమనక్త్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య [౩౦] శిరః ప్రతి దధాతి సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతామిత్యాహ వాయుదేవత్యో వై ప్రాణో వాయావేవాఽస్య ప్రాణఞ్జుహోతి సం యజత్రైరఙ్గాని సం యజ్ఞపతిరాశిషేత్యాహ యజ్ఞపతిమేవాఽస్యాఽఽశిషం గమయతి విశ్వరూపో వై త్వాష్ట్ర ఉపరిష్టాత్పశుమభ్యవమీత్తస్మాదుపరిష్టాత్పశోర్నాఽవ ద్యన్తి యదుపరిష్టాత్పశుగ్ం సమనక్తి మేధ్యమేవై- [౩౯] నఙ్కరోత్యృత్విజో వృణీతే ఛన్దాగ్స్యేవ వృణీతే సప్త వృణీతే సప్త గ్రామ్యాః పశవః సప్తాఽఽరణ్యాః సప్త ఛన్దాగ్స్యుభయస్యావరుద్ధ్యా ఏకాదశ ప్రయాజాన్ యజతి దశ వై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తం ప్ర యజతి వపామేకః పరి శయ ఆత్మైవాఽఽత్మానం పరి శయే వజ్రో వై స్వధితిర్వజ్రో యూపశకలో ఘృతం ఖలు వై దేవా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్ఘృతేనాఽక్తౌ పశుం త్రాయేథామిత్యాహ వజ్రేణైవైనం వశే కృత్వాఽఽ లభతే॥[౪౦]

ఆఘారం పర్యన్తే ద్వాదశాఽఽత్మన్నేవ యజ్ఞస్య మేధ్యమేవ ఖలు వా అష్టాదశ చ॥**6.3.7**॥

పర్యగ్ని కరోతి సర్వహుతమేవైనఙ్కరోత్యస్కన్దాయాఽస్కన్నగ్ం హి తద్యద్హుతస్య స్కన్దతి త్రిః పర్యగ్ని కరోతి త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞోఽథో రక్షసామపహత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యన్వారభ్యః పశూ ౩ ర్నాఽన్వారభ్యా ౩ ఇతి మృత్యవే వా ఏష నీయతే యత్పశుస్తమ్యదన్వారభేత ప్రమాయుకో యజమానః స్యాదథో ఖల్వాహుః సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ నీయతే యత్ [౪౧] పశురితి యన్నాఽన్వారభేత సువర్గాల్లోకాద్యజమానో హీయేత వపాశ్రపణీభ్యామన్వారభతే తన్నేవాఽన్వారబ్ధం నేవాఽనన్వారబ్ధముప ప్రేష్య హోతర్హవ్యా దేవేభ్య ఇత్యాహేషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే రేవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధాఽఽ

విశతేత్యాహ యథాయజురేవైతదగ్నినా పురస్తాదేతి రక్షసామపహత్యై పృథివ్యాః సంపృచః
పాహీతి బర్హి- [౪౨] రుపాఽస్యత్యస్కన్నాయాఽస్కన్నగ్ం హి తద్యద్బర్హిషి స్కన్దత్యథో
బర్హిషదమేవైనం కరోతి పరాజా వర్తతేఽధ్వర్యుః పశోః సంజ్ఞప్యమానాత్పశుభ్య ఏవ తన్ని
హ్నుత ఆత్మనోఽనావ్రస్కాయ గచ్ఛతి శ్రియం ప్ర పశూనాప్నోతి య ఏవం వేద పశ్చాల్లోకా
వా ఏషా ప్రాచ్యుదానీయతే యత్పత్నీ నమస్త ఆతానేత్యాహాఽఽదిత్యస్య వై రశ్మయ [౪౩]
ఆతానాస్తేభ్య ఏవ నమస్కరోత్యనర్వా ప్రేహీత్యాహ భ్రాతృవ్యో వా అర్వా భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై
ఘృతస్య కుల్యామను సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్త
ఆపో దేవీః శుద్ధాయువ ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్||[౪౪]

*లోకాయ నీయతే యద్బర్హి రశ్మయస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ||**6.3.8**||*

పశోర్వా ఆలబ్ధస్య ప్రాణాఞ్ఛుగృచ్ఛతి వాక్త ఆ ప్యాయతాం ప్రాణస్త ఆ ప్యాయతామిత్యాహ
ప్రాణేభ్య ఏవాఽస్య శుచగ్ం శమయతి సా ప్రాణేభ్యోఽధి పృథివీగ్ం శుక్ప్ర విశతి శమహో
భ్యామితి ని నయత్యహోరాత్రాభ్యామేవ పృథివ్యై శుచగ్ం శమయత్యోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్
స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై స్వధితిః [౪౫] శాన్త్యై పార్శ్వత ఆ చ్ఛ్యతి
మధ్యతో హి మనుష్యా ఆచ్ఛ్యన్తి తిరశ్చీనమా చ్ఛ్యత్యనూచీనగ్ం హి మనుష్యా ఆచ్ఛ్యన్తి
వ్యావృత్త్యై రక్షసాం భాగోఽసీతి స్థవిమతో బర్హిరక్త్వాఽపాఽస్యత్యస్నైవ రక్షాగ్ంసి
నిరవదయత ఇదమహగ్ం రక్షోఽధమం తమో నయామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం
ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యశ్చైవ [౪౬] ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి
తావుభావధమం తమో నయతీషే త్వేతి వపాముత్ఖిదతీచ్ఛత ఇవ హ్యేష యో యజతే
యదుపతృన్ద్యాద్రుద్రోఽస్య పశూన్ఘాతుకః స్యాద్యన్నోపతృన్ద్యాదయతా
స్యాదన్యయోపతృణత్త్యన్యయా న ధృత్యై ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వాథామిత్యాహ
ద్యావాపృథివీ ఏవ రసేనాఽనక్త్యచ్ఛిన్నో [౪౭] రాయః సువీర ఇత్యాహ

యథాయజురేవైతత్క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యద్వపాముత్ఖిదత్యుర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహ శాన్త్యై ప్ర వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యః పశుం మృత్యవే నీయమానమన్వారభతే వపాశ్రపణీ పునరన్వారభతేఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యగ్నినా పురస్తాదేతి రక్షసామపహత్యా అథో దేవతా ఏవ హవ్యేనా- [౪౦] ఽన్వేతి నాఽన్తమమఙ్గారమతి హరేద్యదన్తమమఙ్గారమతిహరేద్దేవతా అతి మన్యేత వాయో వీహి స్తోకానామిత్యాహ తస్మాద్విభక్తాః స్తోకా అవ పద్యన్తేఽగ్రం వా ఏతత్పశూనాం యద్వపాఽగ్రమోషధీనామ్బర్హిరగ్రేణైవాఽగ్రగ్ం సమర్ధయత్యథో ఓషధీష్వేవ పశూన్ప్రతి ష్ఠాపయతి స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్యేత్యాహ [౪౧] యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యమాత్మా వపా పృషదాజ్యమభిఘార్య వపామభి ఘారయత్యాత్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధాతి స్వాహోర్ధ్వనభసం మారుతం గచ్ఛతమిత్యాహోర్ధ్వనభా హ స్మ వై మారుతో దేవానాం వపాశ్రపణీ ప్ర హరతి తేనైవైనే ప్ర హరతి విషూచీ ప్ర హరతి తస్మాద్విష్వఞ్చౌ ప్రాణాపానౌ॥[౪౨]

స్వధితిశ్చైవాఽచ్ఛిన్నో హవ్యేనేష్యేత్యాహ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ||***6.3.9***||

పశుమాలభ్య పురోడాశం నిర్వపతి సమేధమేవైనమా లభతే వపయా ప్రచర్య పురోడాశేన ప్ర చరత్యూర్గ్వై పురోడాశ ఊర్జమేవ పశూనాం మధ్యతో దధాత్యథో పశోరేవ ఛిద్రమపి దధాతి పృషదాజ్యస్యోపహత్య త్రిః పృచ్ఛతి శృతగ్ం హవీ౩ శ్శమితరితి త్రిషత్యా హి దేవా యోఽశృతగ్ం శృతమాహ స ఏనసా ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం [౪౩] యత్పృషదాజ్యం పశోః ఖలు వా ఆలబ్ధస్య హృదయమాత్మాఽభి సమేతి యత్పృషదాజ్యేన హృదయమభిఘారయత్యాత్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధాతి పశునా వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తస్య శిరశ్ఛిత్త్వా మేధం ప్రాఽక్షారయన్థ్స ప్రక్షోఽభవత్తత్ప్రక్షస్య ప్రక్షత్వం యత్ప్లక్షశాఖోత్తరబర్హిర్భవతి

సమేధస్యైవ [౫౨] పశోరవ ద్యతి పశుం వై హ్రియమాణగ్ం రక్షాగ్స్యను సచన్తేఽన్తరా యూపఞ్చాఽఽహవనీయఞ్చ హరతి రక్షసామపహత్యై పశోర్వా ఆలబ్ధస్య మనోఽప క్రామతి మనోతాయై హవిషోఽవదీయమానస్యాఽను బ్రూహీత్యాహ మన ఏవాఽస్యాఽవ రున్ధ ఏకాదశాఽవదానాన్యవ ద్యతి దశ వై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తస్యాఽవ [౫౩] ద్యతి హృదయస్యాఽగ్రేఽవ ద్యత్యథ జిహ్వాయా అథ వక్షసో యద్వై హృదయేనాఽభి గచ్ఛతి తజ్జిహ్వయా వదతి యజ్జిహ్వయా వదతి తదురసోఽధి నిర్వదత్యేతద్వై పశోర్యథాపూర్వం యస్యైవమవదాయయథాకామముత్తరేషామవద్యతి యథాపూర్వమేవాఽస్య పశోరవత్తమ్భవతి మధ్యతో గుదస్యాఽవ ద్యతి మధ్యతో హి ప్రాణ ఉత్తమస్యాఽవ ద్యత్యు- [౫౪] త్తమో హి ప్రాణో యదీతరం యదీతరముభయమేవాఽజామి జాయమానో వై బ్రాహ్మణస్త్రిభిర్ఋణవా జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్య ఏష వా అనృణో యః పుత్రీ యజ్వా బ్రహ్మచారివాసీ తదవదానైరేవాఽవ దయతే తదవదానానామవదానత్వం దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా అగ్నిమబ్రువన్త్వయా వీరేణాఽసురానభి భవామేతి [౫౫] సోఽబ్రవీద్వరం వృణై పశోరుద్ధారముద్ధరా ఇతి స ఏతముద్ధారముదహరత దోః పూర్వార్ధస్య గుదం మధ్యతః శ్రోణిం జఘనార్ధస్య తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యత్త్ర్యఙ్గాణాగ్ం సమవద్యతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యక్ష్ణయాఽవ ద్యతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౫౬]

ఏతౌ పశూనాగ్ం సమేధస్యైవ తస్యాఽవౌత్తమస్యాఽవ ద్యతీతి పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ॥ ***6.3.10***॥

మేదసా స్రుచౌ ప్రోర్ణోతి మేదోరూపా వై పశవో రూపమేవ పశుషు దధాతి యూషన్నవధాయ ప్రోర్ణోతి రసో వా ఏష పశూనాం యద్యూ రసమేవ పశుషు దధాతి పార్శ్వేన వసాహోమం ప్ర యౌతి మధ్యం వా ఏతత్పశూనాం యత్పార్శ్వగ్ం రస ఏష

పశూనాం యద్వసా యత్పార్శ్వేన వసాహోమం ప్రయౌతి మధ్యత ఏవ పశూనాగ్ం రసం దధాతి ఘ్నన్తి [౫౭] వా ఏతత్పశుం యథ్సంజ్ఞపయన్త్యైన్ద్రః ఖలు వై దేవతయా ప్రాణ ఐన్ద్రోఽపాన ఐన్ద్రః ప్రాణో అఙ్గేఅఙ్గే ని దేధ్యదిత్యాహ ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాతి దేవ త్వష్టర్భూరి తే సగ్ం సమేత్విత్యాహ త్వాష్ట్రా హి దేవతయా పశవో విషురూపా యథ్సలక్ష్మాణో భవథేత్యాహ విషురూపా హ్యేతే సన్తః సలక్ష్మాణ ఏతర్హి భవన్తి దేవత్రా యన్త- [౫౮] మవసే సఖాయోఽను త్వా మాతా పితరో మదన్త్విత్యాహాఽనుమతమేవైనం మాత్రా పిత్రా సువర్గం లోకం గమయత్యర్ధర్చే వసాహోమం జుహోత్యసౌ వా అర్ధర్చ ఇయమర్ధచ ఇమే ఏవ రసేనాఽనక్తి దిశో జుహోతి దిశ ఏవ రసేనాఽనక్త్యథో దిగ్భ్య ఏవోర్జగ్ం రసమవ రున్ధే ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యం వానస్పత్యాః ఖలు [౫౯] వై దేవతయా పశవో యత్పృషదాజ్యస్యోపహత్యాఽహ వనస్పతయేఽను బ్రూహి వనస్పతయే ప్రేష్యేతి ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాత్యన్యస్యాన్యస్య సమవత్తగ్ం సమవద్యతి తస్మాన్నానారూపాః పశవో యూష్ణోప సిఞ్చతి రసో వా ఏష పశూనాం యద్యూ రసమేవ పశుషు దధాతీడాముప హ్వయతే పశవో వా ఇడా పశూనేవోప హ్వయతే చతురుప హ్వయతే [౬౦] చతుష్పాదో హి పశవో యఙ్కామయేతాఽపశుః స్యాదిత్యమేదస్కం తస్మా ఆ దధ్యాన్మేదోరూపా వై పశవో రూపేణైవైనం పశుభ్యో నిర్భజత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి మేదస్వత్తస్మా ఆ దధ్యాన్మేదోరూపా వై పశవో రూపేణైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే పశుమానేవ భవతి ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత స ఆజ్యం [౬౧] పురస్తాదసృజత పశుం మధ్యతః పృషదాజ్యం పశ్చాత్తస్మాదాజ్యేన ప్రయాజా ఇజ్యన్తే పశునా మధ్యతః పృషదాజ్యేనాఽనూయాజాస్తస్మాదేతన్మిశ్రమివ పశ్చాథ్సృష్టగ్గ్ హ్యేకాదశాఽనూయాజాన్యజతి దశ వై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తమను యజతి ఘ్నన్తి వా ఏతత్పశుం యథ్సంజ్ఞపయన్తి ప్రాణాపానౌ ఖలు వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యం

యత్ప్రృషదాజ్యేనాఽనూయాజాన్ యజతి ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాతి॥[౬౨]

ఘన్తి యన్త్సఙ్కులు చతురుప హ్వాయత ఆజ్యం యత్పృషదాజ్యేన షట్చ॥**6.3.11**॥

చాత్వాలాద్ధిష్ణవర్గాయ యద్వైస్సర్జనాని వైష్ణవ్యర్చా పృథివ్యై సాధ్యా ఇషే త్వేత్యగ్నినా పర్యగ్ని పశోః పశుమాలభ్య మేదసా స్రుచావేకాదశ॥**11**॥

చాత్వాలాద్దేవానుపైతి ముఞ్చతి ప్రహ్నియమాణాయ పర్యగ్ని పశుమాలభ్య చతుష్పాదో ద్విషష్టిః॥౬౨॥

చాత్వాలాత్పశుషు దధాతి॥**6.3.11**॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి షష్ఠ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥